

Koliko polja nek — bo kdo drug rekel — je ta bore-gnoj že urodoviti, da ga kdo upa v pravdo spuštati z žlah-nim volovskim in kravjem? Ali je bil kdaj sam za-se za kakošno rabo? K večem da se je pognojilo hmeljišče in še takrat le zavolj tiste mervice vode, ki jo v sebi ima? Ali ni revež skoraj brez vsega gnjilca, kakor se bere v kmetijskih bukvah? In čez vse to: kako se more mali kupček tega gnoja, ki ga ima gospodar, v primero jemati s polnimi vozovi govejeka?

Tako in enako bojo govorili naši skušeni kmeto-vavci, bravši dosihmal moj spisek.

In res me izperva ni skušnja napotila k tem, da sem začel bolj na drobno primerjati govejek in svinski gnoj; vo-dila me je le bolj kemija, da sem se lotil te preiskave, in zatega voljo svojim bravcem odkritoserčno rečem, da sem bil pripravljen na take protigovore.

Al — kakor sem vam pošteno to prvo obstal, vam pa zamorem ravno tako tudi pošteno povedati, da moje be-sede niso le zrastle iz preiskav kemijskih, temuč da sem veliko veliko skušal in da s skušnjami stopim pred vas. In tako, mislim, me bote zdaj raji poslušali in morebiti mi tudi raji verjeli.

Pazite tedaj dobrovoljno na vse, kar vam bom razložil!

Gotovo je, da goveda ima gospodar naj več zatega voljo, da si veliko dobrega gnoja prideluje. Vprašanje pa je: ali je res, da gospodar z govejo rejo ta namen tudi doseže? in ali bi ne opravil bolje, ako bi si veliko pre-šičev redil in tedaj si napravil obilo svinskega gnoja?

Da nas bojo kmetovavci, ki niso učeni kemikarji, lože razumeli, naj nam dovolijo, da enmalo dalje sežemo in to razložimo, kar je vediti potreba, da se bomo porazumili.

Klaja za goveda in prešiče razpada v dvojne ob-stojne dele: eni so prebavljivi, to je, taki, ki jih želodec v živež prekuha, drugi pa so taki, ki niso prebavljivi; te pomeče živina po čevah iz sebe, in oni so to, kar ime-nujemo gnoj, ki ga gospodar vozi na polje. Od teh tedaj ne bomo nadalje govorili, ker vsak vé, da pridejo na polje.

Prešimo tedaj prebavljive dele, ki jih živina povžije in vprašajmo:

pervič: kaj zapopadejo v sebi?

drugič: kako se premené v živinskem životu?

tretjič: kakošni razločki so v teh premembah pri kravi, kakošni pri prešiču? (Dalje sledí.)

Starinske reči.

1. Nekaj od stare Emone novega.

Ker ne bere vsakdo nemških novic, ktere so pred ne-kaj časom povedale, kakošne starine da so se našle prete-čeno spomlad poleg Mirja na koncu ljubljanskega mesta, naj podam kratek popis tudi „Novicam“.

Ko je gosp. Debevec to spomlad napravljajal nov lep vert za svojo hišo pri teržaški cesti v Ljubljani, se je s tem delom odkril zahodni del ozidja stare Emone, in tukaj je več spomina vrednih starin prišlo na dan. Pervo je to, da poverh zidú se je pokazalo mnogo oglja, kar je zna-menje, da je bila Emona v poslednje z ognjem požgana. Dalje so se odkrili razločki v stavbi zidú in pa stolp-ov ali turnov starih; v stolpih namreč je zidanje prav terdno, kakor iz celega, v zidu vmes pa ni tako terdno delo, marveč kakor iz razvalin (šute) je sestavljeno. Tù je zopet znamenje, da zidovje je bilo že popred enkrat raz-djano, pa zopet popravljen; kdaj da se je godilo to raz-devanje in popravljanje, ni še razjasnjeno, ali zadeva Ati-lov čas ali pa še poprejšnje gotiške napade. Našel se je zunaj zidú tudi star sozidan grob, v katerem so bile razun pepéla še posebne človeške in živinske kosti; tù je bil tedaj v star grob kak barbarsk vojvoda s svojim konjem vred zakopan. Našla sta se tudi dva kamna z latin-skim napisom; oba sta sicer odlomljena, eden zgorej, eden zdolej, pa se nekako celita med seboj. Pervi, ki je bil zunaj zidú dobljen, obsega le-to:

DIANAЕ. AVG. SACR.

IN MEMOR. T. VELLI. ONES.

IIIII VIR. ET AVG. EMON.

IIIII VIR. AQ. PAREN . . .

drugi, ki je bil v zidu zadelan, ima le-to:

IIIII VIR. AQVIL. AVG. PARENT.

EVTICHVS ET PERIGENES LIB.

Pervi kamen je posebno tehten, ker se na njem nahaja imé stare EMONE, in je četerti znan, ki nosi to imé; prva dva, od katerih Schönleben in Valvasor pišeta, sta zgubljena, tretji je v dunajski muzej prenešen, ta četerti nam zdaj ostaja, samo, kdo vé, kje da je zdaj shranjen. Razun tega so bili dobljeni še rimski dnarji in druge male reči.

Ljubljancani naj bi pač bolj pomnili zgodovino svojega mesta in njegovo nekdanje imé. Dasiravno nar stareja zgo-dovina sega v basni, je vendar gotovo, da Emona je stala že dolgo pred Kristusom; rimsko naselišče je postala pod cesarjem Avgustom, ker se je štela Colonia Julia (ker je bil Avgust stričnik in posinovljenec Julia Cezara); z ozidjem močnim je bila že pred ko ne takrat, in tudi še bolj pozneje zaterjena, ker je bila nekako stališče in tabo-rišče za vojsko zoper podonavske narode. Njeno ozidje je bilo čveterovoglato z obilnimi stolpi; šlo je od Mirja (to je, zidovja; staroslovenska beseda mir pomeni zid) na južni strani proti Krakovemu, kjer se še dobro visok vogel zná, na zahodni strani pa do nunskega verta, in od ondod po národnem tergu do Ljubljanice; Krakovo je bilo obdano z nižjim zidom do Ljubljanice. Ulice v rimskih ta-boriščih so bile navadno ravne, in dvé poglavitne poti ste se križale v sredi mesta, in ste šle ena od juga proti se-verju, ena od zahoda proti izhodu; ravno tako so šle pa tudi pota zunaj mesta po naseliškem polji, od juga proti severju in od zahoda proti izhodu. Kdor se nekoliko ozre po ljubljanskem mestu in njegovi okolici, bo pač kmali so-dil, da poglavitna cesta skozi Emono (staro Ljubljano) in njeno polje je mogla tista biti, ki se snida s sedanjo dunajsko cesto od gornjih gradišnih ulic do sv. Krištofa; v tej meri se je mogla tudi stara cesta proti gorejnji Donavi na Celje in Ptuj ravnati; cesta proti dolej-nji Donavi na Sisek se je držala sedanje dolenske ceste; zatorej se nahajajo na obéh stranéh stari grobi, ker Rim-ljani so se nar raji pokopavali poleg cest. Mesto pa je bilo pozneje tudi zunaj ozidja poleg dunajske ceste raztegnjeno; saj se je pozlačena podoba starega emonskega svetovavca našla pri sedanjí kazini, in ostanek ko-pališča ondi, kjer so zdaj toplice „pri slonu“ naprav-ljene. Voda za staro Emono pa je bila po zidanem vo-dotoku napeljana, kateri gré spod rožnega griča skozi Gradiše do Ljubljanice; še zdaj se po njem voda izteka pri novem mostu poleg Cojzove hiše na kra-kovski strani, kar malokteri Ljubljancani ne vedó in znajo. Takošne novice ali starice sicer ne nosijo dnarnih dobičkov; pa je vendar lepše kaj vediti, kakor pa nič ne znati.

Hicinger.

Drobtinice za kratek čas pa tudi za poduk.

Bog daj bebecom pamet! (Konec.)

Malo uro od mojega doma se je bil tudi neki roko-mavhar v samotno vas V... priklatil; v kerčmo jo zavije in poprosi, da bi ga prenočili. Ker je pa na večer prišlo ne-koliko mož pit svojo kupico vina, so od hudih in dobrih časov pogovor imeli. Rokomavhar kmali čuti, da bi se v tej kalni vodici, pri takih priprostih ljudéh, dale ribice lo-viti. Dolgo je molčal; moške so blebetali po svojem. Napo-sled tudi on usta odpre, in se ž njimi v pogovor podá. Ker je pa gladkih besedi in izbrušenega jezika bil, je vedil kmali nektare na svojo roko dobiti. „Túle gori pri tej cerkvi (bila je cerkva sv. Miklavža) kaj, lep zaklad dnarjev ravno pod lopo leži“. — „Al — je neki mož rekel — „kdor hoče v zemljo zakopane dnarje vzdigniti, mora biti mož druge